

Täysistunto

Tiistai 11.9.2018 klo 14.01—15.14

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 15.14.

Puhetta johti puhemies Paula Risikko (14.01—15.14).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Valtioneuvosto on 6.9.2018 toimittanut eduskunnalle Euroopan unionin asian U 84/2018 vp, ja puhemies on lähettänyt sen käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

3. Lakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 83/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi lakivaliokunnan varajäseneksi edustaja Sanna Marinin.

4. Ympäristövaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 84/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ympäristövaliokunnan jäseneksi edustaja Sanna Marinin.

5. Hanna Halmeenpään vapautuspyyntö suuren valiokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 53/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 12.9.2018 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 12.9.2018 kello 11.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi muuntogeenisen organismin viljelyn rajoittamisesta

Hallituksen esitys HE 114/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

14.02 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Luulen tai ainakin toivon, että meillä monilla on jokin liikkeelle paneva voima, tavoite, mikä on saanut lähtemään kansanedustajaksi. Minun johtotähteni on viedä maataloutta kotimaassa ja maailmallakin siihen suuntaan, että muistaisimme agribisneksen ohella myös varjella luontoa. Elintarviketurvallisuus ei ole itsestäänselvyys vaan monien eri tahojen pitkäjänteisen työn tulos.

Geenitekniikkaa ei voi pitää tavanomaisen kasvinjalostuksen jatkeena, koska siinä liikutaan lajirajojen yli. Geenimuuntelun terveysvaikutuksia ovat tutkineet lähinnä ne tahot, jotka ovat itse tuotteitakin valmistaneet. Tämä ei ole hyvän tieteellisen tutkimuskäytännön mukaista. Geenimuunnellut kasvit eivät ole kiistattomasti turvallisia, vaan on myös tutkijoita, jotka varoittavat geenimuuntelun vaaroista ympäristölle ja ihmiselle. Geenit saattavat viedä mukanaan muutakin informaatiota kuin toivottuja ominaisuuksia. Myös itse tekniikassa on riskitekijöitä, joiden vaikutukset saattavat näkyä vasta pitkällä aikavälillä perimää muuntaen.

Suuryhtiöillä puhuu raha, mutta me emme saa tehdä politiikkaa pelkinä markkinatalouden jatkeina. Esimerkiksi gm-jalostaja Monsanto tuottaa geenimuunneltuja kasveja, jotka pystyvät sietämään heidän itse valmistamiaan rikkakasvihävitteitä, lähinnä kaiken kasvillisuuden muuten tappavaa glyfosaattia. Tämä on täysin epäterve kierre. Maailman ravinnontuotanto on luisumassa näiden vain parinkymmenen ylikansallisen yhtiön hallintaan, jotka usein tuottavat sekä siemenviljaa että torjunta-aineita. Jätit pitävät geenimuunneltuja tuotteitaan turvallisina, mutta eri puolilta maailmaa kuuluu kuitenkin varoittavia lausuntoja. Pelkona on, että voiton tavoittelu ajaa ruuantuotannossa kaikkien muiden päämäärien ohi. En vastusta geenitutkimusta, mutta emme saa olla sinisilmäisiä. Itse asiassa itsekin kasvinjalostusta opiskelleena olen sitä mieltä, että voimavaroja pitäisi kohdentaa puolueettomaan geenimuuntelututkimukseen.

Mitä sitten tässä lakiesityksessä esitetään? Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki, jolla saatettaisiin voimaan kansallisia järjestelyjä, joiden avulla muuntogeenisten organismien viljelyn rajoittaminen tai kieltäminen on mahdollista. Lailla säädettäisiin myös kansallisiin järjestelyihin liittyvästä valvonnasta. Luodaan menettelytapa sille, miten organismien viljelyä voidaan rajoittaa tai kieltää koko maassa tai sen osassa. Kieltoperusteiden tulisi olla EU-oikeuden mukaisia, perusteltuja, oikeasuhtaisia ja syrjimättömiä, ja niiden tulisi perustua lisäksi pakottaviin syihin, esimerkkinä ympäristöpoliittiset tavoitteet, kaavoit-

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

tus, maankäyttö, sosioekonomiset vaikutukset ja niin edelleen. Myös muuntogeenisten organismien leviäminen rajojen yli naapurijäsenvaltioihin tulee estää. Säädetään myös vi-
ranomaisista ja valvonnoista.

Nyt on oikea aika luoda pelisäännöt geenimuunnellulle viljelylle ja mahdollisuus siitä
pidättäytymiseen. Viljelijät ovat nyt taloudellisesti tiukassa tilanteessa ja herkkiä avauksil-
le, joilla taloudellinen tilanne voisi parantua. Suuryhtiöt puhuvat tätä rahan kieltä ja kosi-
vat varmasti ensimmäisiä pelinavaajia edullisilla siemenillä ja niin edelleen, mutta etu jää
lyhytaikaiseksi, kun riippuvuussuhde on luotu. Missään maapallolla maanviljelijä ei ole
saanut todella taloudellisia etuja geenimuunnelluista kasveista. Hyöty menee näille yhtiöil-
le. Tuloksena on, että ylikansalliset jättiyhtiöt käärivät voitot mutta riskit ovat kaikkien yh-
teiset. Näin sen ei pidä olla. Päinvastoin meidän tulee kaikin keinoin suojella niitä, jotka
voisivat tehdä vielä tulevaisuudessa bisnestä puhtaalla ja laadukkaalla ruualla. Se on oleva
Suomen puhtaan luonnon ja pienen maamme etu.

Minä näen itse asiassa Suomessa ennennäkemättömän mahdollisuuden: Esimerkiksi
Kiinaan ostettavien elintarvikkeiden tulee olla geenimuunteluvapaita. Alle kilon paketti
geenimuuntelusta vapaata kaurahiutaletta maksaa nettikauppa Amazonissa 13 punttaa.
Miksi näillä markkinoilla ei olisi gm-vapaaksi sertifioitujen suomalaisten alueiden tuotteita,
aivan samaan tapaan kuin puhtaalla, gluteenittomalla viljalla tehdään jo maailmalla bis-
nestä?

Halun ja toimien tulee lähteä alhaalta ylöspäin, ja tähän tulee kannustaakin. MTK-yh-
distykset voisivat käsitellä pitkin talvea, haluaisivatko ne pitäjälleen mahdollisuuden teh-
dä geenimuuntelusta vapaata tuotantoa jatkossakin. Maakuntaliitot voisivat päätösten jäl-
keen ilmoittaa maakuntansa geenimuuntelusta vapaaksi julistaen, että maakunnassamme
kannustetaan kestäväan maa- ja metsätaloustuotantoon eivätkä muuntogeeniset kasvit sovi
maakuntamme strategiaan.

Toivomme suomalaisten eduksi, että meille jäisi näitä gm-vapaita maakuntia mahdolli-
simman paljon. Maakunnan yhteisenä ponnistuksena pääsy kansainvälisille ruokamarkki-
noille olisi yksittäisiä yrityksiä helpompaa. Siksi valtio voisi tukea ruokamarkkinointia eri-
tyisellä laaturuokamarkkinoinnin edistämispaketilla. — Kiitos, rouva puhemies.

14.08 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kyseisellä esityksellä annetaan mahdollisuus
rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä tai kokonaan kieltää viljely alueella. Tämä
suunta on perusteltu, sillä monissa maissa on tullut yllätyksenä, kuinka haastavaa on pitää
erillään tavallisten lajikkeiden ja geenimuunneltujen tuotteiden viljely. Geenimuunnellut
tuotteet saattavat olla tärkeä lisä tulevaisuudessa kasvavan väestön ruokkimiseksi samalla,
kun viljelysmaita häviää ilmastonmuutoksen myötä. Vielä ei ole kuitenkaan sen aika.

Geenimuunnelluista tuotteista on toistaiseksi olemassa liian vähän tutkittua tietoa. Vä-
häinen tieto heijastuu myös mielipiteisiin. Geenimuunneltujen tuotteiden käyttöön ei löy-
dy ainakaan vielä kannatusta suomalaisten keskuudessa. Reilu enemmistö suomalaisista
vastustaa geenimuuntelua. Geenimuunneltuja tuotteita ei arvosteta myöskään kansainväli-
sesti, vaan niitä pidetään juuri halpatuotantona. Puhtaus ja luonnonmukaisuus ovat ruoka-
tuotantomme kilpailuvaltteja, joista meidän kannattaa pitää kiinni. Puhtaat elintarvikkeet
haluamme suoda myös lapsillemme.

Arvoisa puhemies! Kyseinen esitys on tasapainoinen kokonaisuus, jolla jätetään ovi
auki myöhemmälle kehitykselle, kun saadaan lisää tietoa. Esityksellä ei ole taloudellisia

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

vaikutuksia viljelijöillemme. Se antaa myös tärkeän mahdollisuuden jatkaa geenimuunneltujen tuotteiden tutkimista.

14.10 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Sen EU-lain taustallahan, joka nyt tällä hallituksen esityksellä kansallisesti pannaan toimeen, on se, että on EU-maita ja varsin paljon alueita EU-maissa, jotka ovat halunneet kieltää geenimuunneltujen kasvien viljelyn alueiltaan, ja tämä EU-säädös nyt sen mahdollistaa.

Tässä on tuotu jo aikaisemmissa puheenvuoroissa esille se, että valtaosa siitä tutkimuksesta, jolla geenimuunneltujen kasvien turvallisuutta arvioidaan, on näitä tuotteita kehittäneiden yhtiöiden käsissä. Kymmenen vuotta sitten, joulukuussa 2008, EU:n ympäristöministerineuvosto hyväksyi yksimielisesti kannanoton siitä, miten geenimuunneltujen kasvien turvallisuusarviointia pitäisi kehittää. Siinä oli muun muassa sellainen kohta, että sen raakadatan, jonka perusteella arvio tehdään, pitäisi olla avoinna myöskin riippumattomien tutkijoiden käytettäväksi, ettei se olisi pelkästään ikään kuin tämän firman ja EU-komission ja EU:n elintarviketurvaviraston kahden kauppa — ja lisäksi se, että turvallisuutta tulisi tutkia laaja-alaisemmin, myös vaikutusta lähiluontoon, esimerkiksi nyt vaikka sitä, miten glyfosaatin kestävät lajikkeet, joiden viljelyyn tietysti liittyy se, että glyfosaattia käytetään enemmän, vaikuttavat lähiluontoon. Tämänäyttypisiä täydennyksiä turvallisuusarvioihin tarvitaan, ja ymmärtääkseni läheskään kaikkia näitä ympäristöministerien vaatimuksia ei vielä ole toteutettu.

Arvoisa puhemies! Vielä viimeisenä pointtina sanon sen, että kun nyt tämä hallituksen esitys antaa viranomaisille mahdollisuuden tällaiseen kansalliseen tai alueelliseen kieltoon, niin toivoisin, että myöskin kansalaisille ja kansalaisjärjestöille annettaisiin mahdollisuus panna tällainen asia vireille.

14.12 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten tuossa edustaja Hassi edellä sanoi, niin taustalla on EU-direktiivi, jossa otetaan huomioon se, että EU:ssa on tosiaan monia maita ja alueita, jotka ovat halunneet kieltää näitten muuntogeenisten organismien viljelyn. Muun muassa Itävalta on tämän päätöksen tehnyt jo aikoja ja vuosia sitten. Varmasti tämä sai aikanaan vauhtia siitä, että oltiin kauppaneuvotteluissa, ja kun TTIP-sopimuksien siellä jossakin vaiheessa kummitteli taustalla ja tietysti se, että EU-alueella oli paine siihen, että tulee kaupallisesti markkinoille lisää esimerkiksi taimia, kasveja, siemeniä ynnä muita, jotka ovat muuntogeenisiä, niin varmasti tämä omalta osaltaan oli vauhdittamassa sitten sitä, että haluttiin saada paikoilleen tämä lainsäädäntö, jossa on siis mahdollisuus kieltää näitten muuntogeenisten organismien viljely.

Tietysti on tärkeää, että Suomessakin meillä on olemassa tällainen päätöksentekomekanismi valmiina, ja siinä mielessä olisi vaikeaa siinä vaiheessa, kun jotain tällaista tuotetta tulisi tarjotaan, lähteä tekemään tällaista päätöksentekomekanismia. Siinä mielessä on järkevää, että myöskin tästä päätöksenteon muodosta säätäminen tässä samassa hallituksen esityksessä tulee esille.

Mutta niin kuin täällä on todettu useammassa puheenvuorossa, näiden muuntogeenisten organismien viljelyyn liittyy suuria riskejä ja meillä ei välttämättä ole tarpeeksi paljon tietoa näistä asioista. Suomessahan näitä ei kaupallisesti viljellä. Tutkimuskäytössä on esimerkiksi Joensuun yliopistossa muun muassa koivua, jossa siitepölyominaisuus on poissa. Sitä viljellään tällaisessa tutkimuskäytössä. Mutta todellakin on paljon sellaisia tuotteita,

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

joissa erilaiset suoja-alueet ja suojavyöhykkeet ja niitten huomioiminen ovat äärimmäisen tärkeitä, oli sitten puhe tutkimuskäytöstä tahi muusta.

Tietysti erityisesti näitten organismien kohdalla tämän tutkimustiedon tulisi olla puolueetonta. Vuosien takaa muistetaan katastrofi, joka tapahtui tryptofaani-nimisen tuotteen kohdalla, kun ihan pieni muutos tässä tryptofaanissa aiheutti sen, että tästä tuli ihmiselle hengenvaarallinen tuote. Siinä mielessä ollaan tekemisissä sellaisten riskitekijöitten kanssa, joista pitäisi ehdottomasti olla enemmän puolueetonta tutkimustietoa, ja täällä on mainittu jo muun muassa Monsanto-yhtiö, joka on kyllä omalla toiminnallaan luonut varjon kaikelle tälle muuntogeeniselle kaupalliselle tuotannolle.

14.15 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edellä käytettyihin puheenvuoroihin on vain pakko yhtyä. Mutta kun tiedän, että maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Anne Kalmari on, voisin sanoa, esitaistelija muuntogeenisen vastustamisessa ja on sitä hyvin esille tuonut, niin kuitenkin tarttuisin siihen, että kyllä oman näkemykseni mukaan, niin kauan kuin ei ole sellaista tutkittua tietoa siitä, mitä se on, en kyllä haluaisi — vaikka totta kai ymmärrän, että tässä tätä maakunnallista päätöksentekoa halutaan tähänkin nyt mielellään tuoda mukaan — millään tavoin, että meillä tämä asia voisi tulla niin, että maakunnat itsenäisesti päättäisivät jatkossa siitä. Se olisi harhapolku, koska me emme voi tietää ilman tutkittua tietoa, kuinka nämä pölyttävät. Onko se maakunnan raja? Se on tilojen välissä oleva maantieteellinen raja, ja silloin otetaan kyllä riski siihen, että me menetämme Suomessa sitten niin, että jos joku maakunta hyväksyy ja joku ei, niin erotettaisiin. Pidetään tämä kokonaisuus meillä kansallisesti käsissä ja ollaan tällä linjalla, että emme ole sitä hyväksymässä ennen kuin meillä on todellakin puolueetonta tutkimustietoa siitä. Mutta mitä se puolueeton tutkimustieto on, siitä sitten ehkä kannattaa EU:ssa ja Suomessa keskustella, [Puhemies koputtaa] minkä me hyväksymme sitten puolueettomaksi tutkimustiedoksi.

14.17 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Puutteellisesti valvottu elintarvikkeiden tuotanto on johtanut yksin 2010-luvulla useisiin ruokakriiseihin, joissa suuret kuluttajajoukot ovat ehkä vuosien ajan saaneet jotain muuta kuin mitä lopputuotteiden pakkauksiin on merkitty, ja yksi osa tätä ongelmaa ovat muuntogeeniset kasvit, joita käytetään sekä rehutuotannossa että ihmisravintona.

Tein 2011 ja 2013 kirjalliset kysymykset liittyen muuntogeenisiin tuotteisiin ja sain hyvät vastaukset, joissa kerrottiin, että lainsäädäntöä on tulossa. On kuitenkin huolestuttavaa — esimerkiksi Euroopan rehualan järjestö kertoo näin — että 85 prosenttia Länsi-Euroopan tehdasrehusta sisältää geenimuunneltuja aineksia. Ja olisi hyvin tärkeää, että tuotteissa ja geeniruoassa on merkintä siitä alkuperästä.

Geenimuunneltuhan tarkoittaa sitä, että eläimen, kasvin tai bakteerin perimää on muunneltu, ja siinä mielessä olemme hyvin vakavien ja tärkeiden asioiden parissa. Vuonna 2011 lehdistössäkin kerrottiin siitä, että noin 15 prosenttia kaikesta tuodusta soijasta tuli Suomessa rehukäyttöön. En tiedä, mikä tällä hetkellä on tilanne. Mutta pidetään suomalainen ruokatuotanto ja rehu puhtaana.

Mielestäni tämä lakiesitys on erittäin kannatettava, tämä on hyvä.

On tärkeätä, että huomioidaan myös lausunnonantajien mielipiteet. Täällä nostetaan esille muun muassa biotekninen tutkimus ja kenttäkokeet, niitä ei saa vaarantaa. Ja sitten toinen oli myös Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran kannanotot: he kantavat huolta siitä,

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

että suunniteltuja tehtäviä tulisi harkita uudelleen, koska Eviralla ei ole toimivaltaa ja asiantuntemusta arvioida syitä, joihin rajoitus tai kieltä perustuu, elikkä huomioida kaikki asiat ja siten saada tätä tärkeää asiaa vietyä eteenpäin, että vieraiden lajien leviäminen Suomeen ja muuallekin on myös erittäin vaarallista. — Kiitos.

14.19 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on tullut jo esille, kysymyksessä on EU-direktiivin mukaisia toimenpiteitä Suomen lainsäädännössä. Euroopan unionissahan on hyvin tiukka gmo-lainsäädäntö, mutta tämä tuo vielä lisää vapautta siihen, miten jäsenvaltioissa tätä direktiiviä sovelletaan. Eli niin kuin on ollut esillä, jäsenvaltiot voivat kieltää tämän gmo-viljelyn.

Itsekin suhtaudun kyllä hieman epäillen siihen, miten tällaista maakunnallista toimivaltaa voitaisiin antaa. Tämä niin kutsuttu rinnakkaiselo eli se, miten sitten geenivapaa tuotanto ja geenituotanto voisivat elää rinnakkain niin, että näitä kontaminaatioita ei tapahdu, on äärimmäisen vaikea järjestää. Sen vuoksi, jos tällaista tähän mietitään, nämä asiat pitäisi kyllä hyvin tarkoin selvittää, koska sitten tästä tulisi ikään kuin lumelainsäädäntöä, ellei tämä kohta ole todella selvillä.

Itse pidän parempana sitä, että kun meillä ei tällä hetkellä ole kaupallista viljelyä geenimuuntelussa, sitä ei tulisi olla myöskään tulevaisuudessa. Minun mielestäni luomutuotannon lisääminen on kaikella tavalla hyvä suunta suomalaiseen elintarviketuotantoon. Se on se alue, jossa me voimme ottaa myöskin vientivoittoja omilla puhtailla, hyvillä elintarvikkeillamme, kunhan pidetään huoli siitä, että ne ovat sitä, mitä lupaavat.

Tässä yhteydessä on myöskin pidettävä huoli luonnon monimuotoisuuden suojelusta. Koska maanviljelyksessä otetaan maata käyttöön ja hyvin yksipuoliseenkin käyttöön, niin pitää huolehtia siitä, että myöskin tässä mahdollisuuksien mukaan mahdollisimman hyvin nämä luonnon monimuotoisuuskysymykset ovat esillä.

Mutta kaiken kaikkiaan pidän hyvänä tätä esitystä ja toivon, että tästä saadaan Suomeen sellainen trendi, joka vahvistaa meidän maataloustuotantoamme ja erityisesti myöskin meidän vientiponnistelujamme tällä alalla.

14.22 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys tässä asiassa on aivan erinomaisen hyvä, ja tämä gmo-asiahan meidän pitää hoitaa tässä ja nyt eikä sillä keinoin, että ikään kuin vähitellen kiellämme sitten joskus myöhemmin tulevaisuudessa. Niinhän ei suinkaan kannata toimia, koska pitää muistaa, että se gmo-kasvi, mikä Suomeen tulee ja mitä viljellään, välittömästi lähtee pölytysaikana levittämään sitä uutta geeniperimää ympäri Suomea. Ja nimenomaan, niin kuin edustaja Myllykoski tuossa äsken sanoi, pitäisi olla tarkkaa tutkimustietoa. Kun pölytysvaiheessa kasvi on levittänyt sen muutetun perimänsä ympäri Suomea milloin minnekin päin — mitä sen jälkeen tapahtuu, sitä ei ihminen hallitse.

Tässä minun mielestäni kannattaisi nyt kaikkien ottaa järki käteen ja miettiä hetken aikaa, kannattaako tällaiseen yleensä lähteä mukaan, koska suomalaiset maataloustuotteet, suomalainen maaperä, suomalainen vesi ja ilmasto ovat erittäin puhtaita, mikä antaa meille mahdollisuuden tuottaa loistavanlaatuisia luonnonmukaisia tuotteita markkinoille. Jos me sen maineen pilaamme ottamalla tämän gmo-leiman otsaamme, niin sen jälkeen olemme sitten vaikeuksissa siinä, että mitäs sitten, kun ei meillä tätä mahdollisuutta enää ole. Menetämme siinä yhden valtavan myyntivaltin. Onneksi tämä lakiesitys, minkä nyt on tä-

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

hän eduskuntaan hallitus tuonut, tarjoaa siihen lakiteitse laillisen keinon, jolla tämä voitaisiin estää.

Kannattaa kiinnittää huomio myös siihen, että Euroopan unionin antaessaan myyntiluvan jollekin tuotteelle — tässä laissa sanotaan aivan selvästi, että me emme voi niitä myyntilupaan tulleita perusteita käyttää kieltoperusteina vaan meidän on käytettävä sitten muita perusteita, vaikka esimerkiksi maatalouspoliittisia perusteita, joilla voimme kieltää gmo-kantojen leviämisen tänne.

Tämä asia on niin vakava, sillä sen jälkeen kun pandoran lipas on avattu ja jonkun kasvin muunneltu geeniperimä on levitetty Suomeen, niin sitä ei saa millään ikinä takaisin. Toivoisin, että tässä asiassa nyt maa- ja metsävaliokunta käy erittäin perusteellisen käsittelyn, ja uskon, että näin tapahtuukin. Mutta tavoitteena pitää olla se, että Suomi pidetään tällaisista ilmiöistä vapaana ja säilytämme sen markkinavaltin, mikä suomalaisella puhtaalla maataloudella edelleen on.

14.24 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty puheenvuoroja, jotka osoittavat, että esityksestä ollaan varsin yksimielisiä, ja itsekkin pidän viisaana, että tämä optio rajoitteista nyt säädetään. Kiinnitin kuitenkin huomiota siihen, että lausunnoissa ei olla näin yksimielisiä. Merkittävät lausunnonantajat ovat esittäneet tästä myös kriittisiä huomioita. On oltu huolissaan siitä, että suomalaisen tuotannon kannattavuus ja viljelijöiden toimeentulo vaarantuvat, ja tätä on kyseenalaistettu muun muassa kasvinjalostustekniikoiden murrosvaiheen tai näiden rajoitusperusteiden poliittisen luonteen vuoksi. Esimerkiksi MTK on todennut, että kansallisesti ei saisi tehdä rajoituksia, jotka voivat suomalaisen tuotannon kannattavuutta heikentää, ja ehdottanut toimivan rinnakkaiselösäännöksen aikaansaamista. Samoin Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta on huolestunut, jos muuntogeeninen kasvinjalostus asetetaan erilaiseen asemaan muuhun kasvinjalostustekniikkaan verrattuna.

Ajattelenkin, että on kyllä syytä valiokunnassa huolella kuulla eri asiantuntijoita ja ihan erityisesti tutkijoiden näkemyksiä esimerkiksi siitä, kuinka turvallinen ja millä tavalla mahdollinen olisi tällainen toimiva rinnakkaiselösäännös, jota MTK ehdottaa. Joka tapauksessa tästä esityksestä voi todeta, että se ei itsessään vielä synnytä mitään suoria vaikutuksia viljelijöille, kuluttajille tai tutkimukselle ja on erittäin hyvä, että tämä direktiivi pannaan täällä Suomessakin voimaan.

14.26 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Kymmenisen vuotta sitten yritin tätä samaa lainsäädäntöä tänne taloon tuoda, mutta silloin ei ollut vielä valmiutta siihen. Siinä mielessä on nyt tavattoman hyvä, että nämä niin sanotut pelisäännöt saadaan, koska tässähän on kysymys siitä, että meillä pitää olla pelisäännöt, jos tulee se tilanne, että niitä tarvitaan. Siitäkin olen samaa mieltä, että tarvitaan näitä rinnakkaiselon sääntöjä ja ennen kaikkea tutkimustyötä siitä, miten isot etäisyydet pitää olla, ettei sitä niin sanottua saastumista tapahdu. Sitä työtä pitää toki tehdä.

Mutta kuluttajalla pitää olla aina oikeus tietää, mitä hän syö, ja siihen liittyy päällysmarkinnat, ja siinä päällysmarkinnassa pitää jatkossa olla, jos meille tulee sellaisia elintarvikkeita muualta, tämä asia ehdottomasti mietittynä. Siitä pitää EU:n päässäkin pitää huolta, koska globaalistihan ne elintarvikkeet liikkuvat, ja silloin on täysin mahdollista, että meidän kaupoistamme löytyy tuotteita, joissa on myöskin gmo:ta mukana.

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

Valiokunnan puheenjohtaja täällä totesi, että maakunnat voisivat ryhtyä julistautumaan gmo-vapaiksi. Minusta teollisuus on ottanut tästä jo kopin. Mehän olemme nähneet ja tiedämme mainoksista, kuinka tietyt lihateollisuuden yritykset ovat päätyneet siihen, että heidän tuotannossaan ei käytetä gmo-lihaa, jossa eläin olisi kasvatettu gmo-rehulla, ja vaativat tuottajiltaan tästä sitoumuksen. Minusta tämä on ihan oikea tie. Silloin tehdään yhteistyötä sen tuottajan kanssa, joka voi turvata sen, että siellä ei ole gmo-rehua mukana. Minä luotan enemmän siihen, että nämä yritykset tekevät sitä työtä. Ei minulla ole mitään maakunnan laajuista julistautumistakaan vastaan, mutta toimivamman uskon olevan tämän, että on yrityksiä, jotka pitävät tätä kunniaa ja huolehtivat, että se toteutuu käytännössä.

14.28 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! Täytäntöön pantavan direktiivin perusteella jäsenvaltioiden on siis mahdollista kansallisesti rajoittaa EU:ssa viljeltäväksi hyväksyttyjen muuntogeenisten kasvien viljelyä tai kieltää se alueellaan. Lailla luodaan valmiiksi päätöksentekomekanismi mahdollisesti viljeltäviksi tulevien muuntogeenisten kasvien varalle sekä säädetään kansallisiin järjestelyihin liittyvästä valvonnasta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi vuoden alusta alkaen.

Laissa annetaan menettelyt, joiden mukaisesti Suomi voisi rajoittaa muuntogeenisten organismien viljelyä kansallisesti joko vaatimalla muuntogeenisen organismin viljelyn mukauttamista tai laatimalla kansallisia rajoituksia ja/tai kieltoja. Jäsenvaltio voi vaatia, että luvan maantieteellistä soveltamisalaa mukautetaan siten, että kyseisen jäsenvaltion koko alue tai sen osa suljettaisiin viljelyn ulkopuolelle. Jos osa suljettaisiin viljelyn ulkopuolelle, tämä ei minun mielestäni olisi oikein. Jos soveltamisalan mukauttamista ei ole vaadittu tai hakija ei ole siihen suostunut, jäsenvaltio voisi rajoittaa tietyn muuntogeenisen organismin viljelyä tai kieltää sen koko alueella tai sen osalla.

Viljelyn rajoittaminen tai kieltäminen tulisi tehdä päätöksellä, joka on perusteltu, eikä se saa olla ristiriidassa EU:n yhteisen riskiarvioinnin kanssa. Kieltooperusteena ei voisi käyttää turvallisuuteen tai terveellisyyteen kohdistuvia perusteluja, sillä turvallisuus ihmisille, eläimille ja ympäristölle on ollut hyväksymisen edellytys jo viljelyluvan myöntämisvaiheessa. Kieltooperusteiden tulisi olla EU:n oikeuden mukaisia, perusteltuja, oikeasuhtaisia ja syrjimättömiä, sekä niiden tulisi perustua lisäksi pakottaviin syihin. Esimerkkeinä kieltooperusteista direktiivissä on mainittu ympäristöpoliittiset tavoitteet, kaavoitus, maankäyttö, sosioekonomiset vaikutukset, muuntogeenisten organismien muissa tuotteissa esiintymisen välttäminen sekä maatalouspolitiikan tavoitteet.

Toimenpiteeksi, jolla pyritään estämään muuntogeenisen organismin leviämistä naapurijäsenvaltioihin, ei esitetä säädettäväksi erillistä säännöstä, koska Suomen ainoa maaraja toisen EU-jäsenvaltion kanssa on raja Ruotsin kanssa Tornion ja Kilpisjärven välillä. Kyseisellä alueella viljely on vähäistä, eikä viljelyksiä ole lähellä rajaa. Suomessa ei tällä hetkellä viljellä kaupallisesti muuntogeenisiä organismeja. Suomen markkinoilla ei myöskään ole tällä hetkellä muuntogeenisiä elintarvikkeita. Muuntogeenistä soijaa on tuodusta rehusoijasta hieman yli puolet, vuonna 2015 noin 79 miljoonaa kiloa. Hakemusmenettelyssä EU:ssa ei ole yhtään Suomessa viljeltäväksi soveltuvaa taikka kiinnostavaa viljelykasvia, joten muuntogeenisten organismien viljelyn ei arvioida lähiaikoina olevan meillä ajankohtainen kysymys.

Mitä tulee lain vaikutukseen, vaikutukset viranomaisiin kohdistuisivat maa- ja metsätalousministeriöön, Ruokavirastoon sekä geeniteknikan lautakuntaan. Viljelyn rajoittamista tai kieltämistä koskeva päätös olisi luonteeltaan pitkälti poliittinen päätös, minkä vuoksi

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

ratkaisuväliltä osoitettaisiin valtioneuvostolle. Rajoituksen tai kiellon vaikutukset kohdistuisivat yksittäisiin viljelijöihin, jotka haluaisivat viljellä kyseistä kasvia. Esityksen taloudelliset kustannukset kohdistuisivat lähinnä viranomaisiin. Kustannusten lisäykset olisivat kuitenkin pieniä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, itse toivon, että maassamme ei olisi muuntogeenisiä viljelytavoitteita, ei missään mielin, vaan minä uskon, että meillä on tulevaisuudessa vielä suuret mahdollisuudet, koska me saamme tänään luonnonmukaista ja puhdasta ruokaa. Ja toivon, että me kaikki olisimme siitä samaa mieltä nyt ja myös tulevaisuudessa.

14.33 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Aluksi totean, että tämä lakialoite on erittäin kannatettava.

Geenimuunteluun Suomen taloudessa ei pidä lähteä ollenkaan. Kun puhutaan keinotekoisesta luonnon omaan kehitykseen vaikuttamisesta, siitä ei hyvää seuraa. Ja mitä on puhuttu tässä siitä, että olisi rinnakkain gmo-viljelyä ja tavallista, niin sekään ei ole realismia.

Monsanto on tosiaan tuttu nimi, kun puhutaan gmo-tuotannosta. USA:ssa gmo-tuotanto on jo lähtenyt käsistä. Monet viljelijät eivät haluaisi olla ollenkaan siinä mukana, mutta takaisinpaluuta ei oikein enää ole.

Suomessa tuotettu ruoka on erittäin puhdasta, hyvää, ja tämä on tulevaisuuden valtti, myös jos ajatellaan ulkomaita ja Suomen vientiä. Eläinten hyvinvointi tuotannossa, ympäristön huomioiminen tuotannossa, yleensä eettisyys ja myös gmo-vapaus ovat niitä asioita, joita kuluttajat varmasti arvostavat, niin kotimaassa kuin ulkomailla. Mutta näkyykö se sitten tänä päivänä ja tulevaisuudessa suomalaisen tuottajan kukkarossa? Näin ei ole. Jos me haluamme, että meidän ruoantuotantomme jatkuu edes tämänhetkisellä tasolla, pikaisesti on tultava muutoksia. Ja niin kuin olemme todenneet viime aikoina, kauppa on se, joka vie suurimman siivun, ja siitä voisi kyllä lähteä, että siitä siivusta, mikä kauppaan menee, liikeniisä tuottajalle suoraan suurempi siivu.

Kun kouluissa ja virastoissa päätetään, mitä ruokaa tarjotaan ja käytetään — käytetäänkö lähiruokaa — pitäisi muutakin ajatella kuin pelkkää hintaa: ruoan laatua ja sitä, mitä terveysominaisuuksia hyvä ruoka tuo tulevaisuudessa. Ne ovat todella tärkeitä asioita. Pitäisi katsoa tulevaisuuteen ja käyttää kotimaista lähiruokaa myös virastoissa.

Ei ole tiedossa mitään muuta hyvää, mitä gmo nyt toisi, kuin se, että tuotantomäärät ovat suuret. Näin ollen kun me huomioimme omat viljelijämme ja myös pidämme maamme gmo-vapaana, katson myös, ja perussuomalaiset katsovat, että se on tulevaisuutta ja tosi tärkeää sekä meidän jokaiselle kansalaisellemme että meidän viennillemme.

14.36 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun ministeri on siellä aitiiossa, haluan sanoa lämpimät kiitokset siitä, että tämä lainsäädäntö täällä on. Tämä on ollut erittäin hyvää keskustelua, ja kun esimerkiksi sekä edustaja Myllykoski että edustaja Myller nostivat vähän kauhulla tuon sanomani maakunta-sanon, niin ajattelin itse, että minulle on aivan sama, olisiko tämä alueellista päätöksentekoa vai koko Pohjois-Suomi tai jopa koko Suomi, mutta ajattelin, että olisi hyvä, että se tahtotila brändätä maakunta tai alue geenimuunteluvapaaksi lähtisi alhaalta ylöspäin, jolloin sitä pystyisi paremmin markkinoinnissa käyttämään.

Rinnakkaiselon kanssa voi olla hankaluuksia markkinoinnissa, vaikka tila olisikin geenimuuntelusta vapaa, niin kuin oma tilani on. Toki sopimustuotannolla voidaan sitä edesauttaa, mutta siitä huolimatta luulisin, että markkinoinnissa tämä olisi aika hyvä vientiväli-

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

ti, aivan kuten puhdaskauratuotanto nykyään on todella arvokasta vientiä verrattuna normaaliin kauraan. Kinnusen Mylly Utajärvellä on tehnyt 9,5 miljoonan investoinnin satsaten pelkästään vientimarkkinoille, ja kuten mainitsin vaikkapa tämän Amazonin ja millä hinnalla siellä geenimuuntelusta vapaita kauratuotteita myydään, niin näen, että meidän kannattaisi Suomessa siivu tästä ottaa.

Ja vielä muistutan, että nythän tilanne on siis se, että kaikki ne lajikkeet, jotka EU:ssa ovat hyväksytyjä, ovat täysin vapaasti käytettävissä Suomen viljelyssä. Nyt tällä hetkellä ei ole pelisääntöjä.

14.38 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Pidän erittäin tärkeänä, että kullakin maalla on mahdollisimman laajasti mahdollisuus päättää itse siitä, miten maa suhtautuu geenimuunteluun ja geenimuunneltuun tuotantoon omalla alueellaan ja säätelee sitä.

Harva asia jakaa niin paljon kuluttajia, tuottajia ja asiantuntijoita kuin suhtautuminen geenimanipulaation käyttämiseen ruoantuotannossa. Osa alan asiantuntijoistakin näkee gmo:ssa suuria mahdollisuuksia. Toiveena on esimerkiksi ruoantuotannon kilpailukyvyyn parantaminen pohjoisissa olosuhteissa. Jopa mahdollisuutta globaalien tason nälänhädän torjumiseen on nostettu esille. Osa taas näkee, että gmo:n hyödyntämisestä ja hyödyntämisen seurauksista on liian vähän tutkimustietoa ja kokemusta, jotta laajamittaiseen hyödyntämiseen voitaisiin siirtyä myös Euroopassa, kuten täälläkin on monessa puheenvuorossa jo todettu.

Edustaja Hassi nosti esille gmo:n ja glyfosaatin yhteyden. Tämä nosto on sikäli osuva, että esimerkiksi glyfosaatin kestävästä viljoista, Roundup Ready -gmo-lajikkeista, ei laajoja EU:n hyväksymiä pitkäaikaistutkimuksia taida vielä olla, siis siitäkään huolimatta, että lajikkeita on jo laajamittaisesti esimerkiksi Pohjois-Amerikassa viljelty.

Edustaa sitten kumpaa näkökantaa tahansa, näkee siis asiassa enemmän joko mahdollisuuksia tai uhkia, pidän molempien näkemysten kannalta hyvänä, että gmo-asiassa noudatetaan varovaisuusperiaatetta ja päätöksiä määritellään ja päätösvalta säilytetään kansallisella tasolla.

Arvoisa puhemies! Mutta kun gmo-tekniikkaa jo nyt hyödynnetään melko laajasti maailmalla ja sen avulla on kyetty laskemaan tuotantokustannuksia maissa, joiden tuottajahinnat vaikuttavat suoraan siihen hintaan, mitä Suomessakin viljelijä omista gmo-vapaista tuotteistaan saa, niin en malta olla nostamatta esille sitä, että etenkin kaikkien niiden, jotka eivät halua gmo-tuotantoa Suomeen, on nyt oltava valmiita maksamaan nykyistä parempaa hintaa Suomessa tuotetuista, maailman puhtaimmista elintarvikkeista. Sanon tämän siksi, ettei käy kuten nyt: Suomessa aivan liian usein halutaan Suomen laatu mutta maailmanmarkkinoiden hinta.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Hassi, sen jälkeen ministerin puheenvuoro.

14.41 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Haluan hiukan täydentää sitä, mitä edustaja Anttila edellä sanoi. Siitähän on semmoinen reilu kymmenkunta vuotta, kun useampikin suuri suomalainen lihantuottaja ilmoitti alkavansa käyttää geenimuunneltua rehua, ja silloin mielipidetiedustelut osoittivat, että suuri osa suomalaisista haluaisi kuitenkin syödä lihaa, muniä ja maitotuotteita, jotka on tuotettu ilman gm-rehua. Silloin muutama ministeriön virkamies sanoi, ettei Suomi voi mitään tällaisista kansallista kieltoa tehdä, EU-lainsäädäntö estää. No, ihan näin mustavalkoinenhan tilanne ei silloinkaan ollut. Esimerkiksi

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

Saksassa kuluttajien halu saada myöskin sellaisia eläintuotteita, joita ei ole tuotettu gm-rehulla, oli niin voimakas, että Saksa laati kansallisen lain siitä, millä edellytyksillä tuotetta saa kutsua gm-vapaaksi.

Pidän sinänsä ihan tervetulleena tätä asiaa, minkä edustaja Anttilakin totesi, että meillä on lihataloja, jotka sanovat, että he eivät hyväksy lihaa, jota on kasvatettu gm-rehulla, mutta meillä ei ole mitään lainsäädäntöä siitä, millä lailla tätä tarkastetaan, mitä kriteereitä oikeasti pitää täyttää, jotta saisi sitä tuotettansa kutsua gm-vapaaksi. Saksassa tällainen lainsäädäntö on tehty jo joitakin vuosia sitten, ja minusta tämä on edelleen sellainen asia, mitä Suomessakin voisi pohtia, jätetäänkö tämä ihan vain näiden tuottajien omantunnon varaan, että he ovat rehellisiä siinä, mitä he kuluttajille ilmoittavat ja mitä he sopimuksissa sanovat, vai säädetäänkö myöskin joitain säädöksiä siitä, millä ehdoilla. Onhan meillä luomustakin säädökset, mitä ehtoja pitää täyttää, jotta voi luomuksi sitä tuotettansa kutsua.

Ja vielä haluaisin mainita sen, että gm-kasveistahan esitetään usein hyvin kauniita lupauksia maailman nälän voittamisesta, vitamiinipitoisemmista riiseistä, kuivuutta kestävästä lajikkeista ja niin poispäin. Näistä kauniista puheista huolimatta, joita on sinänsä kuultu jo vuosikymmeniä, aivan ylivoimainen valtaosa näistä gm-kasveista on glyfosaatin kestäviä tai sellaisia, että ne tuottavat itse tuhohyönteismyrkkyä, tai sitten kasveja, joilla on nämä molemmat ominaisuudet.

Puhemies Paula Risikko: Täällä oli kaksi vastauspuheenvuoroa, edustaja Anttila ja edustaja Kalmari. Otetaan ne ja sitten vasta ministeri, mutta sitten kyllä mennään ministerin puheenvuoroon.

14.43 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hassille totean vain sen, että tämä on sopimustuotantoa ja teollisuuslaitoksella on täysi oikeus halutessaan käydä tarkastamassa, mistä se rehu on tullut, mitä se on ollut. Mutta tiedän, että melkoinen osa nykyään — koska on erittäin kallista käyttää teollista rehua — jaloistaakin sen oman pellon tuotannon esimerkiksi sianrehuksi, jos nyt vaikka sianlihasta puhutaan. Silloin se on ihan selvä, että siinä ei gmo:ta ole välissä. Mutta se on täysin tarkistettavissa.

Kysymys sitten siitä, tehdäänkö lainsäädäntöä: Sitä kannattaa pohtia, koska tietyllä tavalla se sitten toisi siihen laillisen perustan. Sen ymmärrän. Mutta näinkin se toimii, koska teollisuusyritys edellyttää toimia tuottajiltaan, myöskin tuottajia säännöllisesti kouluttaa ja heidän kanssaan seurustelee. Sillä on henkilökuntaa, joka käy tiloilla tarkastuskäynneillä.

14.44 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Anttila vastasi nimenomaan siihen, mitä itsekkin halusin sanoa. Sopimustuotannossa toki määritellään ehdot ja aina sopimustuotantoa myöskin valvotaan niin, että ne ehdot toteutuvat. Mutta mitä tulee siihen, mitä edustaja Viljanen tuossa nosti, toivon, että joka ainut meistä painaa sen mieleen: Laatu ei saa ilmaiseksi. Suomalaisesta laadusta on oltava valmiita maksamaan, jos sen haluaa säilyttää.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri, 5 minuuttia. Tarvittaessa tulee lisäaikaa, mutta aloitetaan 5 minuutilla.

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

14.45 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa rouva puhemies! Erinomaisia, perusteltuja puheenvuoroja arvon kollegat ovat käyttäneet. Pidän tätä hyvänä lähtökohtana myös tämän uuden lain käsittelylle täällä eduskunnassa. Mutta muutama sana vielä noista perusteista, sitten vähän vaikutuksista.

Tällähen tosiaankin toimeenpannaan nyt sitten direktiivi, ja lailla säädettäisiin myös rajoitusten ja kieltojen valvonnasta. Tässä laissa kuvattaisiin nyt sitten menettely, jolla rajoitukset voidaan panna täytäntöön. Niitä vaihtoehtoja on kaksi. Ensinnäkin tietty alue tai koko maa, niin kuin täällä on esille tullut, voidaan lupamenettelyn aikana sulkea pois luvan piiristä valtioneuvoston päätöksellä. Toinen vaihtoehto: viljelyä voi rajoittaa tai kieltää luvan saamisen jälkeen ja jälleen valtioneuvoston päätöksellä. Eli valtioneuvoston päätöksen takana, lukon takana, on nämä asiat. Kielto voi siis koskea tiettyä aluetta tai koko maata.

Molemmissa vaihtoehdoissa, käytettiin kumpaa tahansa, rajoituspäätöstä edeltäisi yhteisön kuuleminen, päätöksen vaikutusten arviointi sekä tietysti neuvottelut sidosryhmien ja viranomaisten kesken. Rajoitusperusteita ei ole rajattu, mutta ne voivat liittyä esimerkiksi ympäristö-, metsä- tai maatalouspolitiikkaan, maankäyttöön, viljelyn sosioekonomisiin vaikutuksiin tai tuotteiden sekoittumisen riskiin. Viljelyn rajoitusperusteet eivät saa liittyä kasvin terveellisyteen, turvallisuuteen tai ympäristövaikutuksiin. Nämä seikat on jo tutkittu lupaprosessin aikana. Ja tietysti kun näitä rajoituksia voidaan asettaa, niin niitä voidaan myös purkaa.

Sitten, puhemies, pari sanaa vaikutuksista. Kysehän on asetuksenantovaltuudesta. Lakihan ei itsessään vielä muuta mitään. Nyt me rakennamme, niin kuin moni teistä totesikin, valmista järjestelmää tulevaisuuden varalle. Tämä laki ei koske viljelykoetoimintaa vaan kaupallista viljelyä ja kotipuutarhureita.

Ja vielä noista rajoituksista: Toteutuessaan viljelyrajoituksen vaikutukset ulottuvat tietenkin myös elinkeinovapauteen. Siksi päätökset tehdään valtioneuvostotasolla ja näissäkin tapauksissa esityksestä pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Sitten, puhemies, muutama sana esille nousseista muista asioista.

Täällä edustaja Hassi ja muutamat muut ottivat esille sen, onko meidän perusteltua luoda pelisäännöt lain kautta siihen, millä erotetaan se gmo tavanomaisesta. Meillä on muitakin keinoja. Täällä tuli jo esille sopimustuotanto, mikä on yksi merkittävä osa siitä. Meillä on myöskin alkuperämerkintäasiat, joilla voi sen asian varmistaa. Siksi me olemme myös hallituksessa halunneet laajentaa alkuperävaatimusten pakkoa, niin että kuluttajat aidosti tietävät, mitä ovat valitsemassa. Se on ihan selvä asia. Tässä on tärkeä huomata vaikkapa nyt kyseessä olleen glyfosaatin osalta se, että meillä tai muualla on erilaiset tavat glyfosaatin käytölle. Osassa Eurooppaa sillä pakkotuleennutetaan, meillä ei. Tämä on yksi keskeisiä eroja, joita meillä tapahtuu.

Tämä on myös oikeudenmukaisuuskysymys, niin kuin täällä muutamat edustajat ottivat esille, ja tämä on myös osa reilumpaa, oikeudenmukaisempaa elintarvikemarkkinaa. Eli kun me täällä tuotamme ilman tällaisia asioita omaa ruokaamme, me emme pysty kilpailemaan niiden maiden kanssa, jotka ovat ottaneet käyttöön niitä keinoja, joille me nyt olemme tässä luomassa pelisääntöjä. Siksi elintarvikemarkkinan oikeudenmukaisempi toiminta on ratkaisevassa asemassa siihen huoleen nähden, jota te kaikki puheenvuoroissanne esitte, eli suomalaisen maatalouden kannattavuuteen, suomalaisen ruuantuotannon tulevaisuuteen.

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

14.50 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan ministeri Lepän puheenvuoron innoittamana esitän nyt tämmöisen vähän ehkä ennakoivan kysymyksen. Nyt kun tulee elinkeinovapauden harjoittaminen puntariin, niin jos me ajattelemme, että meillä on maakunnissa jotkut suojavyöhykkeet sitten gmo:n osalta ja niin edelleen, niin voisiko olla mahdollista, että tuolla meidän rajanaapurin lähellä olevien viljelystilojen suhteen valtioneuvosto voisi tehdä säännöksen, että tällä alueella ei saa harjoittaa maatalouselinkeinoja — jos vaikkapa Ruotsin tai Norjan rajalla olisikin gmo-vapaata viljelyä? Minkälaiset mahdollisuudet meillä on turvata se kansallinen oma gmo-vapaa alue sillä, että me voimme sitten ajatella, että se on se 50 kilometriä, mikä sen siitepölyn leviämisen osalta mahdollistaisi meille tänne tulevan gmo-vapaan vyöhykkeen? Onko tätä pohdittu? Tämä heräsi nyt aivan ministerin omasta puheenvuorosta.

Puhemies Paula Risikko: Haluaako ministeri tähän vastata heti?

14.51 **Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä:** Rouva puhemies! Tämä on hyvä kysymys, ja meidän kaiken kaikkiaan jatkuvasti käymme vuoropuhelua naapurimaaittemme kanssa myös elintarviketurvallisuudesta, sekä tietysti Pohjoismaiden kanssa että myös Venäjän kanssa, ja niin kuin kaikki tiedätte, tällä hetkellä meillä on yksi asia ehkä ylitse muiden tuolla varsinkin Venäjän suuntaan, ja se on afrikkalainen sikarutto, ja me päivitimme sitä tilannekuvaa ihan koko ajan venäläisten viranomaisten kanssa.

Kysymys tästä pölyttymisalueesta ja sen laajuudesta on varmasti asia, joka tulee keskustella sitten viimeistään siinä vaiheessa, kun asia on tapetilla tai tulee sellainen viljeltävä kasvi, joka voisi viedä tähän, mitä edustaja Myllykoski tuossa totesi. Tämä on mielenkiintoinen asia, ja lupaan ottaa tämän asian esille myöskin kollegoiden kanssa, kun tuolla neuvostossa ja muutoinkin tapaamme, että miten ollaan ajateltu muissa Pohjoismaissa tämän tilanteen osalta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 116/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu

14.53 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen lakiesitys on sinänsä ihan tarpeellinen, mutta toivoisin, että voisimme keskustella laajemmin siitä, miten menetellään, kun ympäristövahingon aiheuttanut firma menee konkurssiin, onko aina kustannusten kaaduttava veronmaksajien syliin. Meillähän on kaivoksia, useitakin, joissa on yhtiö

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

tehnyt konkurssin ja sitten veronmaksajille on jäänyt lasku. Itseäni eniten oikeastaan on ihmetyttänyt se, että kun Talvivaara vaihtui Terrafameksi, niin sitten oikein oikeudessa päätettiin, että siitä ympäristölaskusta, mikä Talvivaara-yhtiöltä jäi, Terrafame ei ole vastuussa, koska yleensä kun yritys luovutetaan, niin se luovutetaan varoineen ja velkoineen ja vastuineen. Minusta on hiukan ihmeellistä, että esimerkiksi kaivostoimintaa jatkava firma voi jatkaa sitä sellaisella tavalla, että se ei vastaakaan edeltäjän aiheuttamista ympäristövahingoista vaan ne menevät sitten valtion vastuulle.

Mutta nämä olivat, arvoisa puhemies, vain tällaisia täydentäviä huomautuksia siitä, mitä tämän hallituksen esityksen lisäksi meidän pitäisi myös käsitellä.

14.54 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys parantaa viranomaisten mahdollisuuksia puuttua vaaratilanteisiin, kun kyseessä on riski luonnon laajasta pilaantumisesta, josta voi aiheutua haittaa ympäristölle ja terveydelle. Tällä hetkellä välinlinen hallintopakko on tehoton, jos toiminnasta vastaava taho ei pysty huolehtimaan velvollisuuksistaan. Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi konkurssin tapahtuessa. Eli tämän hallituksen esityksen voimaan tultua voidaan välttää ympäristön pilaantuminen viranomaisten toimivaltuuksia lisäämällä.

Edustaja Hassin keskustelualoite kaivosten vastuista konkurssin tultua on minusta ihan varteenotettava, ja siinä mielessä sitä täytyisi pohtia ja miettiä, millä tavalla voitaisiin varmistaa se, että Talvivaaran kaltaisia tapauksia ei tulisi ja että oikeat tahot sitten myös joutuisivat vastuuseen näistä ympäristörikkeistä.

14.56 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelualoitteesta ja tästä kaiken kaikkiaan on hyvä käydä keskustelua. En nyt valitettavasti, puhemies, juuri tästä sano. Mutta kun nyt puhutaan kaivoksista ja vastuista, olisi erinomaisen tärkeätä, että tämänkin lain yhteydessä voitaisiin käydä sitä keskustelua, olisiko alalla joku kokonaisvastuuvakuutusjärjestelmä. Esimerkiksi Nivalan kaivoksen osalta, missä kaivostoiminta myytiin ja sen jälkeen, oliko puoli vuotta, kaivos meni konkurssiin ja ympäristövastuut olivat siirtyneet edelliseltä omistajalta uudelle omistajalle, joka meni konkurssiin, oliko se nyt 16 miljoonaa, olkoon nyt mitä hyvänsä, joka tapauksessa se jäi yhteiskunnan maksettavaksi. Kun tapahtuu tällainen, niin meillä pitäisi olla joku järjestelmä, jolla me turvaamme sen, että tämä ala itsessään ottaisi omia menettelykeinoja siihen, että he yhteisvastuullisesti pystyisivät eräänlaisen vakuutusjärjestelmän kautta tuomaan uskottavuutta siihen, että mahdollisen ympäristövahingon sattuessa se ei ole kuitenkaan yhteiskunnan vastuulla vaan toimija itsessään ja toimiala itsessään kantaisivat sen vastuun, ja ne tavallaan puhdistaisivat sen, mitä ovat sotkeneetkin.

Tämä on tärkeä keskustelu, ja minun mielestäni ei tässä esityksessä ole ainakaan moitittavaa.

14.57 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! Ympäristönsuojelulakiin siis lisätään säännös valtion valvontaviranomaisten toimivallasta ryhtyä välttämättömiin toimiin ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ja rajoittamiseksi. Tämä koskee tilanteita, joissa aiheutuisi tai uhkaisi aiheutua vakavaa vaaraa tai vakavaa haittaa terveydelle ja ympäristölle. Toimivalta ei ylittäisi toimii, jotka pelastuslain nojalla kuuluvat pelastustoimintaan. Käytäntö on osoittanut, että viranomaisten nykyiset toimivaltuudet ovat riittämättömiä turvaamaan välttämättömien terveyden- ja ympäristönsuojelutoimien toteuttamisen vakavissa

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

vaaratilanteissa erityisesti silloin, kun vastuutaho on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa.

Pääsääntönä olisi jatkossakin se, että valvontaviranomainen ympäristönsuojelulain voimassa olevien säännösten mukaisesti kehottaisi ja tarvittaessa velvoittaisi toiminnanharjoittajan tai muun vastuutahon täyttämään velvollisuutensa ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi. Jos tämä laiminlöisi velvollisuuksiaan, määräystä voitaisiin tehostaa uhkasakolla, teettämis- tai keskeyttämisuhalla.

Uuden säännöksen mukaisiin toimiin voitaisiin ryhtyä, jos toimien toteuttamista ei voitaisi varmistaa tavanomaisessa hallintopakkomenettelyssä tai vastuutahoa ei saada selville. Viranomaistoimista aiheutuneet kustannukset perittäisiin jälkikäteen takaisin siltä, jonka velvollisuus toimiin ryhtyminen olisi ollut. Rahojen takaisin saamista ei voi kuitenkaan taata, koska näissä tilanteissa toimenpiteistä vastaava taho on yleensä joko maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa.

Arvoisa puhemies! Vuoden 2013 ensimmäisessä lisätalousarviossa valtio varautui teollisuuskuituja tuottaneen yrityksen konkurssin johdosta räjähdysherkän rikkihiilivaraston hävittämiseen. Kokonaiskustannukset ylsivät silloin noin 5 miljoonaan. Talvivaara Sotkamo Oy:n konkurssin yhteydessä valtio on rahoittanut merkittäväillä summilla ympäristöturvallisuuden kannalta välttämättömiä toimia. Valtiolle elokuuhun 2017 mennessä aiheutuneet kokonaiskustannukset nousivat noin 120 miljoonaan euroon, josta noin 90 prosenttia liittyi ympäristövahinkojen torjumiseen.

15.00 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On aivan hyvä asia sinällään, että tämä ympäristönsuojelulain muuttaminen tehdään sillä tavalla, että estetään suurten ympäristövahinkojen synty. Jos huomataan esimerkiksi joku iso ongelma vaikka nyt josakin tehtaassa, että nyt on tapahtumassa joku valtava vahinko, niin siihen pystytään puuttamaan. Lainsäädännönhan pitää olla kunnossa totta kai.

Toivoisin kuitenkin, että on selvää, että se toimija, joka teollista toimintaa harjoittaa, on vastuussa aiheuttamistaan ympäristövaaroista. Ja totta kai suomalainen lupaprosessi ja valvonta aiheuttavat sen, että mahdollisuus isolle katastrofille on hyvin turkasen pieni, käytännöllisesti katsoen useimmissa toiminnoissa mahdoton. Esimerkiksi kaivokset tänä päivänä kun toimivat, niin näytteenotot toimivat hyvin. Ja tietysti, jos yritys menee konkurssiin, asia on sitten erikseen, mutta sitäkin vartenhan meillä on tässä maassa menettelytavat. Esimerkiksi vaikka vanhojen huoltoasemien yhteydessä monessa tapauksessa, kun yrittäjä on lopettanut toiminnan tai mennyt konkurssiin, kuten esimerkkitapauksena on monesti mainittu, Öljysuojarahaston kautta on hoidettu pilaantuneet maaperät kuntoon. Sitten, jos tällä itse toimijalla ei ole rahaa maksaa niitä laskuja, se on muistamani mukaan joissakin tapauksissa jäänyt yhteiskunnan lopulliseksi menoksi. Mutta totta kai se vahingonaiheuttaja on se pääasiallinen vastuunkantaja aina. Siitä ei tietenkään pidä tinkiä, ja niinhän vahingonkorvauslakikin sanoo.

Mutta ihmettelen tässä asiassa sitä, kun monissa tapauksissa puhutaan ympäristönsuojelusta, että luin lehdestä kesällä, että esimerkiksi Helsingin jätevedenpuhdistamosta on päästetty valtavia määriä täysin puhdistamatonta jätevettä suoraan Suomenlahteen — valtavat määrät. En muista kuutiomääriä, mutta se oli aivan valtava määrä. En ole huomannut kyllä lehdissä kovin montaa artikkelia siitä. Pitäisikö näihin sitten puuttua? Jos päästetään suoraan Helsingin rannoille valtavat määrät ihan sitä ihteään, suoraan joen kautta tuonne Suomenlahdelle, niin eikö se ole sitten ympäristön pilaamista? Ja pitäisikö siihen jonkun

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

puuttua? En tiedä. Mutta minun mielestäni näissä asioissa kannattaa olla tarkkana, että toisia rangaistaan ja toiset saavat tehdä mitä haluavat. Näissä kannattaa olla hyvin tarkkana.

Ymmärrän toki tämän lain erittäin hyvän tarkoituksen, jota vahvasti tuen. Mutta kun lähdetään määrittelemään, kuka luontoa pilaa, onko se mökin mummo tuolla Ilomantsissa, joka siihen vesivessaansa taas joutuu sijoittamaan 10 000 niihin putkiin, kun täällä voi miljoonia kuutiota työntää jätevettä suoraan Suomenlahteen? Kumpi nyt on se isompi rikollinen tässä asiassa? Näissä asioissa kannattaa olla tarkkana, ettei sitten lähdetä osoittamaan kepillä semmoisia, jotka ovat syyttömiä, ja hiljaisesti vaieta niistä, jotka ovat syyllisiä, niin ettei niistä edes keskustella.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu

15.03 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Haluan tässä sanoa muutaman sanan sen vuoksi, että kiinnittäisimme huomiota siihen, miten tärkeitä Euroopan unionin yhteinen ympäristölainsäädäntö on. Tässä on kysymys kaukokulkeumista rikin, typen, haihtuvien orgaanisten yhdisteiden ja ammoniakkin osalta, ja tähän nyt lisätään uutena myös pienhiukkaset. Nämä kaikkiaan ovat sellaisia yhdisteitä ja päästöjä, ilman epäpuhtauksia, jotka eivät tunne maan rajoja, ja silloin pitää olla yhteiset toimintasäännöt sille, miten näitä ilman epäpuhtauksia rajoitetaan.

Tässä on kysymys paitsi luonnonsuojelusta ja ympäristönsuojelusta myös erityisen paljon ihmisten terveyden suojelusta, koska nämä yhdisteet ja ilman epäpuhtaudet aiheuttavat satojatuhansia erilaisia hengityselinsairauksia, jotka sitten taas aiheuttavat erittäin paljon kustannuksia yhteiskunnalle. Suomen näkökulmasta tässä on vielä se, että me olemme tässä ikään kuin saajapuolena, kun näiden mainittujen ilman epäpuhtauksien syntylähteet ovat hyvin suurelta osin tuolla keskisessä Euroopassa ja Britanniassa. Meille suomalaisina on äärimmäisen tärkeitä, että meillä on yhteiset eurooppalaiset pelisäännöt sille, miten näitten saasteitten syntypaikalla pystytään rajoittamaan näitten saasteitten syntymistä ja siten myöskin varmistamaan se, että mahdollisimman vähän niistä kulkeutuu tänne Suomeen saakka.

Tässä on pieniä kustannuksia, mitä tämän direktiivin toimeenpanosta Suomessa syntyy. Niitä ei ole nyt otettu huomioon tässä hallituksen esittämässä talousarviossa, ja toivon todellakin, että näitä rahoja ei oteta muutenkin pienestä ympäristöbudjetista vaan niille löytyy sitten riittävä rahoitus muualta.

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

15.05 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllerin puheenvuoro kirjoitti sanomaan muutaman sanan lähinnä näistä kaukolaskeumista, joista Myller puhui. Elikkä Euroopastahan tulee meille tuulien mukana kivihiilipäästöjä, kun poltetaan kivihiihtä, kuten Saksassa tehdään tai Puolassa tehdään. Minä olen aina hieman vierastanut sitä toisten pihamaiden arvostelua, että siellä on epäsiistiä. Kannattaisiko aloittaa se oman pihan siistimisestä ensin ja lopettaa tässä kaupungissa se kivihiilen poltto? Yleensä maailmanparantaminen silloin, kun lähtee omaa ympäristöään parantamaan, tulee tuottamaan parhaita tuloksia, se naapurin hoitaminen jätettäköön sitten kakkoseksi.

Että hieman on siinä oman kilven kiillotusta meillä suomalaisilla, että me lähdemme neuvomaan, miten tulee Saksassa elää taikka Puolassa pitää elää, kun itse sitä kivihiihtä ajamme monesta maasta milloin laivalla, milloin junalla, milloin mistäkin. Ympäri maailmaa tulee kivihiihtä meille, on joskus kuulemma tullut Kolumbiastakin. Tällä hetkellä ei ilmeisesti tule kolumbialaista kivihiihtä Suomeen, mutta tulee kuitenkin valtavat määrät, ja sitä tässä kaupungissa ja monessa muussa poltetaan, niin että toivoisin edustajilta hieman pidättyvyyttä siinä, että lähdetään naapuria osoittamaan, kun itsekään emme ole sitä asiaa pystyneet hoitamaan. Ja jos sitten joku maaseudulla asuva ihminen lämmittää saunan ja siitä tulee savua ja pienhiukkanen häiritsee jotakin, niin siinäkin keskustelussa suosittelen pientä pidättyvyyttä, kun poltetaan sitä puuta muuallakin, ei vain Suomessa.

Mutta tämä kivihiihiongelmia on semmoinen ongelma, että minusta emme ole uskottavia arvostelijoita, jos lähdemme arvostelemaan eurooppalaisten kivihiihpolttajien meille aiheuttamia päästöjä kaukolaskeuman kautta. Minusta siinä keskustelussa on pikkuisen hurskastelun makua. Maailmanparannus onnistuu parhaiten, kun aloittaa sieltä omasta elinpiiristä — yleensä tulee parhaat tulokset.

15.07 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kun happosateet olivat pahimmillaan ja niiden vaikutukset näkyivät esimerkiksi Suomen havumetsien harsuuntumisena eli siinä, että havupuissa oli vähemmän neulasvuosikertoja kuin terveissä metsissä on, ja pienissä järvisä alkoi olla sellaisia tilanteita, että järvet olivat niin happamoituneita, että niissä eivät enää tietyt kalalajit lainkaan eläneet, silloin havahduttiin siihen, että muun muassa happosateita aiheuttavat päästöt eivät piittaa valtioiden rajoista. Silloin Suomessakin oli se tilanne, että suunnilleen puolet Suomen alueelle tulevasta rikin ja typen laskeumasta oli peräisin muualta ja vain toinen puoli kotimaasta, mutta myöskin Suomi sitten suunnilleen saman verran omia päästöjään vei omien rajojensa ulkopuolelle.

Silloin aloitettiin tämä eurooppalainen yhteistyö, jotta kaikki valtiot vähentäisivät päästöjään, jotta sitten kaikki olisivat mukana siinä savotassa, josta kaikki hyötyvät, ja me olemme todella hyötäneet paljon. Viitisen vuotta sitten tilanne oli se, että maalta peräisin olevista lähteistä tupruavat rikin päästöt Euroopassa olivat suunnilleen kymmenesosa siitä, mitä ne olivat 80-luvulla huippuvuosina, mutta edelleen ympäristöterveystutkijat painottavat sitä, että edelleenkin meillä on sellaisia ilmansaasteita, jotka vaikuttavat ihmisten terveyteen ja lyhentävät elinikää, aiheuttavat keuhkosairauksia mutta niiden lisäksi myöskin sydän- ja verisuonitauteja ja uusimpien tutkimusten mukaan vaikuttavat myöskin aivoihin. Eli kyllä tässä on kysymys paitsi meidän luonnolle ja ympäristölle myöskin meidän terveydelle tärkeästä asiasta.

Mitä sitten tulee Helsingin kivihiiheen, olen oikein iloinen siitä, että hallitus on luvannut lakiehdotuksen, joka hallituksen lupauksen mukaan tulee kohtapuoliin eduskuntaan, siitä, että kivihiilen poltto Suomessa kielletään vuodesta 2029 alkaen.

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

15.10 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! On todellakin erittäin tärkeää, että teemme eurooppalaista yhteistyötä ja teemme yhteisiä eurooppalaisia lakeja sen osalta, että saamme niillä alueilla, joilla päästöt syntyvät, niitä vähenemään, jotta sitten myöskin rajoitetaan kaukokulkeutumista. Ilman sitä, että teemme yhteisiä päätöksiä, emme pysty tätä eurooppalaista tilannetta käsittelemään. On aivan selvää, että niissä maissa, niillä alueilla, joissa on tiheämpi väestö ja missä on enemmän päästöjä aiheuttavaa teollisuutta, näitä päästöjä myös enemmän syntyy ja siellä myöskin pitää pystyä näihin rajoitustoimenpiteisiin. Itse pidän hyvänä, että meillä on nimenomaan tämä yhteinen eurooppalainen lainsäädäntö, joka sitten myöskin auttaa ja tukee niitä alueita, jotka ovat näitten kaukokulkeumien kohteena.

15.11 Hanna Kosonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä myös minun mielestäni, kuten edellä monet ovat todenneet, esittäytyy hyvää eurooppalaista lainsäädäntöä, eli kyllä meidän yhdessä eurooppalaisten valtioiden kanssa on huolehdittava muun muassa ilmanlaadustamme ja myös muista ympäristökysymyksistä. Tämä on semmoinen helppo asia, jossa meidän täytyy tehdä yhteistyötä.

Ensimmäinen päästökattodirektiivi tuli 2000-luvun alussa, ja nyt saamme tämän uuden päästökattodirektiivin Suomessakin voimaan. Vaikutusarviointiselvityksessä on sanottu, että nämä uudet velvoitteet eivät juurikaan tule lisäämään Suomen tavoitteita, koska meillä jo valmiiksi tapahtuu alitus näiltä osin. Kuitenkin näkisin, että meidän täytyy olla tässä itse pioneereja ja kirittää teollisuuttamme ja miksei kotitalouksiakin, jotta mietitään innovaatioita, miten päästöjä saadaan vähennettyä, koska edelleen Suomessakin tällä on varmasti isoja terveysvaikutuksia, vaikka niistä tiedämme vielä kovin vähän.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kevennettyjen rakentamis- ja kaavamääräysten kokeilusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 118/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 111/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 81/2018 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle luottolaitosten ja eräiden sijoituspalveluyritysten velkojen maksunsaantijärjestystä koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 112/2018 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

12. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 12.9.2018 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 15.14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola